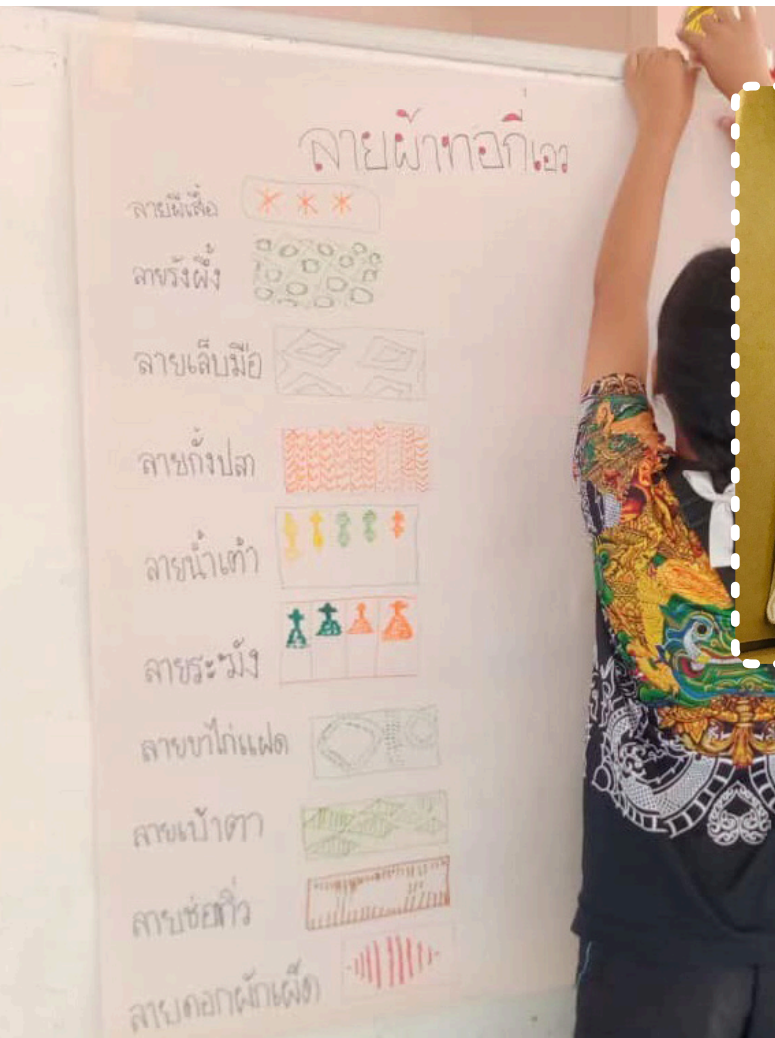

เส้นทางเรียนรู้ เส้นสายลายผ้า 4 ชาติพันธุ์

โครงการเส้นทางเรียนรู้เส้นสายลายผ้า 4 ชาติพันธุ์
โรงเรียนสาริตชุมชนการเรียนรู้สมเด็จพระย่า วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย
มศว.แม่แจ่ม ต.ช่างเคิ่ง อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

เมืองแม่แจ่มดินแดนในอ้อมกอดของขุนเขา โอบล้อมด้วยธรรมชาติห่างไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่ เป็นเมืองที่มีคนหลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นชนเผ่าปกากะญอ ชนเผ่าลัวะหรือละว้า ชนเผ่าม้ง และคนพื้นเมืองหรือคนเมือง แต่ละชาติพันธุ์มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชนเผ่าได้อย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามคนรุ่นใหม่เริ่มค่อย ๆ ห่างไกลจากวิถีชุมชน และไม่มีโอกาสได้เรียนรู้คุณค่าภูมิปัญญาของแต่ละชาติพันธุ์ในพื้นที่อย่างลึกซึ้ง ดังนั้นจึงควรหาวิธีการสื่อสารเพื่อนำเรื่องผ้ามาเล่าถึงความหลากหลายของชาติพันธุ์ และความเป็นพหุวัฒนธรรมในแม่แจ่ม การเรียนรู้ผ้าชาติพันธุ์เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาที่จะต่อยอดสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างดี

มากกว่าเรื่องผ้าคือการเรียนรู้ชาติพันธุ์

โครงการเส้นสายลายผ้าปีที่ 1 ริเริ่มโดยครูปัทมา กู่อ ซึ่งเป็นครูที่เข้าร่วมกับเรียนรู้กับเครือข่าย Feel Trip และนำแนวคิดสาธิตการศึกษาที่เป็นการเรียนรู้ผ่านการเดินทางในเส้นทางที่พาไปค้นพบคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนมาสานต่อที่โรงเรียน โดยครูได้ชวนเด็ก ๆ ในโรงเรียนไปสืบค้นพื้นที่ชุมชน เดินทางไปเรียนรู้วัฒนธรรมวิถีชีวิตผ่านงาน “ผ้า” ของ 4 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ผ้าของชาวปกากะญอ ชาวละว้า หรือละว้า ชาวม้ง และชนเผ่าพื้นเมืองหรือคนเมือง เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยออกไปสำรวจ 4 หมู่บ้าน ตัวแทน 4 ชาติพันธุ์ เพื่อให้เด็ก ๆ ได้รู้จักบ้านของตนเอง และบ้านของเพื่อน โดยออกแบบแผนที่เส้นทางในการเรียนรู้จากครูภูมิปัญญาทั้ง 4 ชาติพันธุ์ จัดกิจกรรมเปิดเส้นทาง “เส้นสายลายผ้า เมืองแจ่ม” โดยใช้เสื้อผ้าเป็นเครื่องมือการเรียนรู้

สำหรับโจทย์ในการเรียนรู้นี้ เด็ก ๆ และครูได้ศึกษามาว่าแม่แจ่มขึ้นชื่อเรื่องผ้าตีนจก คนรับรู้แม่แจ่ม

ผ่านผ้าที่เป็นผ้าของคนเมือง แต่แม่แจ่มมีหลากหลายชาติพันธุ์ แต่ผ้าของชาติพันธุ์อื่น ๆ กลับไม่อยู่ในการรับรู้ของผู้คน โจทย์นี้เป็นที่มาของการออกสำรวจลายผ้าแต่ละลาย และเด็ก ๆ ได้พบว่าลายผ้าของแต่ละชาติพันธุ์เล่าเรื่องธรรมชาติ ความเชื่อ ความเป็นชาติพันธุ์ อาทิ ลายผ้าเล่าความเชื่อเรื่องภูมินิเวศปรัชญาป่า 7 ชั้นของปกากะญอ ลายผ้าเล่าเรื่องตำนานนิทานของชาวลาหู่ จากลายผ้าที่ค้นพบจากการไปพูดคุยกับพ่อครูแม่ครูผู้รู้ในชุมชนทำให้เด็กได้รู้จักตัวเอง รู้จักรากเหง้าของตนเอง นำไปสู่การค้นพบข้อมูล องค์ความรู้ชุมชน เกิดการรวบรวมองค์ความรู้ลายผ้า และนำมาสู่การออกแบบและพัฒนาเป็นชุดปักลายผ้าชาติพันธุ์ที่สะท้อนถึงคุณค่าและความหมายของแต่ละชาติพันธุ์

สร้างผลิตภัณฑ์สื่อสารความหมายใหม่

หลังจากออกไปเรียนรู้ลายผ้า 4 หมู่บ้าน เด็ก ๆ นำสิ่งที่ค้นพบมาออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่จะทำให้คนรู้สึกสนุกกับการเรียนรู้ ออกแบบและพัฒนาเป็นชุดปักลายผ้าชาติพันธุ์ Boxset ใช้ชื่อว่า “Ethnic Color Craft Box” ที่เปิดกล่องออกมาในชุดนี้มีกระเป๋าหรือผ้า 1 ผืน สະดิง 1 อัน เข็มกับด้าย และมีลายผ้าให้เลือกปัก เพื่อให้คนได้ทดลองปฏิบัติเกิดเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนจากการปักผ้า มีลายผ้า 11 ลายให้เลือกจากหลากหลายชาติพันธุ์ ในการเลือกลายผ้าจะใช้วิธีการสแกน QR Code ที่จะทำให้เห็นข้อมูลเกี่ยวกับลายผ้านั้น เป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่สื่อสารเรื่องราวของชุมชนในความหมายใหม่

ต่อยอดสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากนั้นเกิดการต่อยอด Boxset มาเป็นสินค้าอื่น ๆ นำลายผ้ามาพัฒนาเป็นก๊อบติดผม ที่คาดผม ตุ่มหู พวงกุญแจ ที่เด็ก ๆ ออกแบบเอง เด็ก ๆ ได้ค้นพบว่าความรู้นำมาพัฒนาเป็นนวัตกรรมที่เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ โดยมีกระบวนการที่ได้ทำงานกับผู้คนหลากหลาย เช่น ชุมชน โรงเรียน และภาคเอกชน

เด็ก ๆ ได้เรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการที่ทำให้รู้สึกเป็นเจ้าของ มีการขายผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ นำไปโปรโมตในช่องทางออนไลน์ เมื่อมีคนติดต่อสั่งซื้อสินค้าเด็ก ๆ จะได้คิดเรื่องการบริหารจัดการ ใครบ้างที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการผลิต การคำนวณราคาบนหลักการกำไรขาดทุน และทุกผลิตภัณฑ์ใช้เป็นสื่อที่ส่งสารคุณค่าและความหมายของชุมชนให้ผู้ซื้อได้รับรู้เรื่องราวของชุมชนผ่านสิ่งของที่ซื้อ

สร้างพลเมืองที่เข้มแข็ง

เด็ก ๆ พยายามพัฒนาตนเองเป็นกระบวนกรน้อย เด็ก ๆ จากโครงการปีแรกที่ได้ออกไปเรียนรู้ผ้าชาติพันธุ์ ใน 4 หมู่บ้านในปีที่แล้วกลายเป็นวิทยากรจัดกิจกรรมให้รุ่นน้องต่อไป หมุนเวียนเกิดกระบวนการสร้างคน กระบวนการนำความรู้ที่ส่งต่อจากพ่อครูแม่ครูในชุมชน มาสู่เด็ก เด็กได้พัฒนาตนเองแล้วส่งเคราะห์ความรู้ส่งต่อให้รุ่นน้อง และต่อยอดสร้างวงจรการเรียนรู้ผ่านกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งที่เด็ก ๆ เห็นคุณค่า ความหมาย

ทุกกระบวนการเน้นให้เด็ก ๆ มองเห็นความสำคัญของการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม การเรียนรู้ใหม่ที่สร้างพลเมืองที่ตระหนักถึงความเป็นธรรม ความเท่าเทียม เกิดการเรียนรู้เรื่องราวของชาติพันธุ์อื่น ๆ นอกจากปกากะญอ ซึ่งที่ผ่านมาในโรงเรียนไม่เคยมีการสอนปักผ้าแบบมัดแบบลัวะหรือแบบคนเมือง นี่เป็นครั้งแรกที่เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ชาติพันธุ์อื่นผ่านข้อมูลจากชุมชนและครูที่มีชาติพันธุ์หลากหลาย

จนในที่สุดได้พัฒนามาเป็นหลักสูตรการเรียนรู้ที่เป็นหลักสูตรเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือหลักสูตรวัฒนธรรมผ้าร่วมสมัยที่เรียนรู้ผ่านเรื่อง “ผ้าชาติพันธุ์” หลักสูตรที่จะเชื่อมโยงเด็ก ๆ และชุมชนให้เห็นคุณค่าขององค์ความรู้ และสามารถนำภูมิปัญญานี้ไปต่อยอดเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานชุมชน ซึ่งคุณค่าจากเนื้อหาและผลงานที่ได้ร่วมกันสร้างขึ้นจะเป็นประตูที่เปิดทางให้มีโอกาสร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และมีศักยภาพที่จะเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ของสังคมได้ในอนาคต

เส้นทางเรียนรู้ เส้นสายลายผ้า 4 ชาติพันธุ์

โครงการเส้นทางเรียนรู้เส้นสายลายผ้า 4 ชาติพันธุ์ โรงเรียนสาธิตชุมชนการเรียนรู้สมเด็จพระเจ้า
วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว.แม่แจ่ม ต.ช่างเคิ่ง อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

แม่แจ่ม ดินแดนในอ้อมกอดขุนเขา
มีผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์อยู่ร่วมกันอย่างหลากหลาย

แต่สถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ทำให้คนรุ่นใหม่
ค่อยๆ ห่างไกลจากวิถีชุมชน ไม่มีโอกาสได้เรียนรู้
คุณค่าภูมิปัญญาของแต่ละชาติพันธุ์

ความห่างไกล ทำให้เกิดโครงการ
เพื่อให้คนรุ่นใหม่
ได้เรียนรู้รากเหง้า ค้นพบคุณค่า

“โครงการเรียนรู้ลายผ้า 4 ชาติพันธุ์”

MIDL

กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้เท่ากันสื่อ
สารสนเทศ สื่อดิจิทัล

1. Access :

การเข้าถึงข้อมูล

- ♥ การเรียนรู้ผ่านการเดินทาง
ครูชวนเด็กๆ ออกสำรวจ 4 หมู่บ้าน
ศึกษาที่มาของลวดลายผ้า 4 ชาติพันธุ์
แบ่งเส้นทาง เส้นสายลายผ้า เมืองแจ่ม

- ♥ DATA รวบรวมองค์ความรู้ลายผ้า
และนำมาสู่การออกแบบและพัฒนา
เป็นชุดปักลายผ้า

2. Analyze :

การวิเคราะห์
รากเหง้าของปัญหา

- ♥ นำข้อมูลที่สำรวจมาวิเคราะห์ปัญหา
พบปัญหาเด็กรุ่นใหม่ไม่เข้าใจ
คุณค่าและความหมายของลายผ้า

4. Reflect & Act :

สะท้อนกลับการสื่อสาร

- ♥ สะท้อนการเรียนรู้สื่อสารผ่านเพจ
จนคนสนใจ และมีคนติดต่อซื้อ
มีเด็กๆ เป็นผู้คิดต้นทุน
และบริหารจัดการสินค้า
และการซื้อ-ขายผลิตภัณฑ์

3. Create :

การสื่อสารข้อมูล

- ♥ เด็กช่วยกันออกแบบวิธีการปักผ้า
และเล่าคุณค่าความหมายใหม่
ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และนำลวดลาย
มาสะท้อนในผลิตภัณฑ์อื่นๆ
- ♥ เด็กๆ กลายเป็นวิทยากร
จัดกิจกรรมให้ห้องๆ
เพื่อหมุนเวียนกระบวนการสร้างคน

- ♥ พัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น

สแกน QR Code
เพื่อค้นหาลายผ้า

จัดทำ Boxset

"Ethnic Color Craft Box"

มีผ้า 1 ผืน สະดิง 1 อัน
เข็มกับด้าย ลายผ้าปัก

ผลลัพธ์สำคัญ

เด็กๆ มองเห็นความสำคัญต่อการเข้าถึง
และใช้ประโยชน์กับทรัพยากรอย่างเป็นธรรม
และเท่าเทียม สร้างพลเมืองที่ตระหนัก
ต่อการอยู่ร่วมกัน และรักษาอัตลักษณ์เอาไว้

- ♥ ครูพัฒนาเป็นหลักสูตรเฉพาะ
สำหรับม.ปลาย
"หลักสูตรวัฒนธรรมผ้าร่วมสมัย"

- ♥ นำภูมิปัญญาไปต่อยอด
เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์
บนฐานชุมชน